

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**кафедра вогневої та тактико-спеціальної підготовки
факультету охорони та захисту державного кордону**

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВОК 09.2 «ЗАСОБИ ПОСИЛЕННЯ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ»

ОПП «Національна безпека»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

Спеціальність: 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення та видами діяльності)

Кваліфікація: Магістр національної безпеки (сфера прикордонної діяльності)

Професійна кваліфікація: офіцер оперативно-тактичного рівня Державної прикордонної служби України

ВСТУПНІ РЕКВІЗИТИ

Статус дисципліни: Навчальна дисципліна вибіркового компонента.

Тривалість курсу: 3 кредити (90 годин).

Мова викладання: українська.

Мета курсу: підготовка висококваліфікованих офіцерів Державної прикордонної служби України, спроможних організувати і методично правильно планувати та проводити заняття з вогневої підготовки (бойових стрільб) з озброєння та військової техніки прикордонних підрозділів, організувати облік, збереження, видачу стрілецької зброї, засобів індивідуального захисту і активної оборони та боєприпасів, організовувати якісне обслуговування і підготовку до бойового застосування комплексів озброєння бойових машин.

Завдання навчальної дисципліни – розвивати у слухачів професійні уміння і навички необхідних для виконання завдань в різних умовах обстановки;

- формування у слухачів професійних (правових) знань та вмінь у сфері професійної безпеки осіб та об'єктів, які знаходяться під охороною;
- формування у слухачів високих моральних і професійних якостей;
- виховання дисциплінованості, упевненості у своїх силах, а також здатності долати тривалі фізичні і морально-психологічні навантаження, формування готовності до дій зі зброєю у різних ситуаціях оперативно-службової діяльності і правомірного припинення протиправних дій у складі підрозділу, групи/мікрогрупи та самостійно.

Анотація курсу:

В межах курсу дисципліна визначає зміст майбутньої діяльності командира (начальника) при плануванні, організації і проведенні занять з вогневої підготовки (бойових стрільб), в системі професійної підготовки, організації експлуатації стрілецької зброї. Вона є взаємопов'язаною з іншими дисциплінами для підготовки слухачів оперативно-тактичного рівня.

Пререквізити курсу: Базові знання вогневої підготовки.

Старший викладач: полковник ГОРПИНИЧ Петро Ананійович.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у слухачів наступних **компетентностей**:

А) Загальні компетентності:

ЗК-05 Здатність самостійно і автономно вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-08 Здатність до оновлення та інтеграції знань з різних галузей, до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК-12 Здатність до оригінального мислення та інноваційної діяльності.

Б) Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК-04 Здатність до виконання функцій управління діяльністю органів охорони державного кордону Державної прикордонної служби України, побудови системи підтримки прийняття рішень в повсякденних умовах, під час участі у виконанні завдань протидії організованій злочинності, тероризму та воєнного характеру.

ФК-05 Здатність до планування застосування сил та засобів ДПСУ з метою участі в обороні України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності у взаємодії з іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами сектору безпеки та оборони, у тому числі в умовах невизначеності щодо дій противника.

ФК-13 Здатність забезпечити під час своєї професійної діяльності законність повагу і дотримання прав та свобод людини та громадянина.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення слухачами наступних **програмних результатів навчання**:

ПРН-02 Оцінювати бойові можливості військових частин (підрозділів) противника.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: «Вступ до курсу засоби посилення підрозділів Державної прикордонної служби України».

1 НП: Огляд програми та постановка завдань на період навчання.

2 НП: Критерії оцінювання.

Тема 2: «Озброєння бронетранспортера».

1 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 14,5-мм крупнокаліберного кулемета Володимирова танкового (КПВТ).

2 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 7,62-мм кулемета Калашникова танкового (ПКТ).

Тема 3: «Крупнокаліберні кулемети».

1 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 12,7-мм крупнокаліберного кулемета зразка 1938 року.

2 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 12,7-мм крупнокаліберного кулемета НСВ «Утєс».

Тема 4: «Протитанкові засоби прикордонних підрозділів».

1 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова протитанкового ракетного комплексу (ПТРК 9К111).

2 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова станкового протитанкового гранатомета (СПГ – 9М).

Тема 5: «Протиповітряні засоби прикордонних підрозділів».

1 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова 23-мм спареної установки ЗУ-23-2.

2 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова переносного зенітного ракетного комплексу (ПЗРК 9К38).

Тема 6: «82-мм міномет БМ-37».

1 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова 82-мм міномета БМ-37.

2 НП: Підготовка до стрільби. Дії розрахунку.

Тема 7: «Стрілецькі тренування. Виконання вправ стрільб з озброєння бойових машин».

1 НП: Переведення баштової установки з похідного положення в бойове. Підготовка кулеметів до стрільби.

2 НП: Приведення кулеметів до нормального бою.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Розподіл навчального часу за курсами, семестрами та видами навчального навантаження

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин															Форми підсумкового контролю							
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота					Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік		
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	Контрольна робота	індивідуальні заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	Індивідуальна робота зі зброєю					розрахункове завдання	курсова робота
III	1	3	90	2			2											12				26			
	2			2			2											18				16			
	3			4									4					10						+	
Разом		3	90	8			4						4	40				40				42		+	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
1 курс					
1 СЕМЕСТР					
1		сам. робота	2	Вступ до курсу засоби посилення підрозділів ДПСУ. 1 НП: Огляд програми та постановка завдань на період навчання. 2 НП: Критерії оцінювання.	
2			2/14	ОЗБРОЄННЯ БРОНЕТРАНСПОРТЕРА	
		сам. робота	2	Озброєння бронетранспортера. 1 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 14,5-мм крупнокаліберного кулемета Володимирова танкового (КПВТ). 2 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 7,62-мм кулемета Калашникова танкового (ПКТ).	[2.8] с.3-8 [2.11] с.3-8, 82-85
		сам. робота	2	Призначення, будова та робота частин і механізмів кулемета КПВТ.	[2.8] с.34-78
	1	практичне клас	2	Озброєння бронетранспортера. 1 НП: Неповне розбирання та збирання 14,5-мм крупнокаліберного кулемета Володимирова танкового (КПВТ). 2 НП: Неповне розбирання та збирання 7,62-мм кулемета Калашникова танкового (ПКТ).	[2.8] с.8-29 [2.11] с.13-31
		сам. робота	6	Догляд за кулеметами (КПВТ, ПКТ) та установками, їхній огляд, зберігання та обслуговування.	[2.8] с.130-147
		сам. робота	2	Озброєння бронетранспортера. 1 НП: Підготовка озброєння та боєприпасів бронетранспортера до стрільби.	[2.9] с.48-65 [2.10] с.57-117 [1.12] с.82-85
		сам. робота	2	Прилади спостереження БТР, їх призначення, розміщення та правила користування.	[2.9] с.84-100 [2.10] с.119-139

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
4			-/22	ПРОТИТАНКОВІ ЗАСОБИ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ	
		сам. робота	2	Протитанкові засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова протитанкового ракетного комплексу (ПТРК 9К111). 2 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова станкового протитанкового гранатомета (СПГ – 9М).	[2.17] с.5-18 [2.18] с.3-10 [2.19] с.3-9
		сам. робота	2	Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П».	
		індивідуальна робота	4	Протитанкові засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Підготовка ПТРК 9К111 до стрільби. Дії розрахунку.	[2.17] с.38-44 [2.18] с.9-13
		сам. робота	2	Особливості бойового застосування комплексу ПТРК 9К111. Стрільба в різних умовах експлуатації.	[2.17] с.38-44 [2.18] с.9-13
		індивідуальна робота	4	Протитанкові засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Підготовка СПГ – 9М до стрільби. Дії розрахунку.	[2.19] с.88-91
		індивідуальна робота	2	Протитанкові засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Підготовка ПТРК 9К111 до стрільби. Дії розрахунку.	[2.17] с.38-44 [2.18] с.9-13
		сам. робота	2	Догляд за гранатометом СПГ-9М, зберігання гранатомета та пострілів до нього.	[2.19] с.83-88
		індивідуальна робота	2	Протитанкові засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Підготовка СПГ – 9М до стрільби. Дії розрахунку.	[2.19] с.88-91

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
		сам. робота	2	Заняття вогневої позиції, порядок ведення вогню з СПГ-9М та зміна вогневої позиції.	[2.19] с.88-91
1 курс					
2 СЕМЕСТР					
3			2/12	КРУПНОКАЛІБЕРНІ КУЛЕМЕТИ	
		сам. робота	2	Крупнокаліберні кулемети. 1 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 12,7-мм крупнокаліберного кулемета зразка 1938 року. 2 НП: Призначення, бойові властивості та загальна будова 12,7-мм крупнокаліберного кулемета НСВ «Утєс».	[2.20] с.7-10, 123-146 [2.21] с.3-9
	1	практичне клас	2	Крупнокаліберні кулемети. 1 НП: Неповне розбирання та збирання 12,7-мм крупнокаліберного кулемета НСВ «Утєс», 12,7-мм крупнокаліберного кулемета зразка 1938 року.	[2.20] с.11-27
		сам. робота	2	Призначення та будова частин та механізмів кулемета ДШК, кулемета НСВ «Утєс», ЗІП та патронів.	[2.20] с.38-76
		сам. робота	2	Крупнокаліберні кулемети. 1 НП: Неповне розбирання та збирання 12,7-мм крупнокаліберного кулемета НСВ «Утєс».	[2.21] с.9-33
		індивідуальна робота	6	Неповне розбирання та збирання 12,7-мм крупнокаліберного кулемета НСВ «Утєс», 12,7-мм крупнокаліберного кулемета зразка 1938 року.	[2.20] с.11-27 [2.21] с.9-33
5			-/16	ПРОТИПОВІТРЯНІ ЗАСОБИ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ	
		сам. робота	2	Противітряні засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова 23-мм спареної установки ЗУ-23-2. 2 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова переносного зенітного ракетного комплексу (ПЗРК 9К38).	[2.12] с.5-16 [2.13] с.5-15 [2.14] с.6-70

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
		сам. робота	2	Підготовка спареної установки ЗУ-23-2 до стрільби. Поводження зі спареною установкою на передодні маршу, під час маршу та після маршу.	[2.12] с.212-217
		індивідуальна робота	4	Противітряні засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Підготовка 23-мм спареної установки ЗУ-23-2 до стрільби. Дії розрахунку.	[2.12] с.193-200 [2.13] с.37-45
		сам. робота	2	Взаємодія елементів та технічне обслуговування переносного зенітного ракетного комплексу (ПЗРК 9К38).	[2.14] с.125-162
		індивідуальна робота	2	Противітряні засоби прикордонних підрозділів. 1 НП: Підготовка переносного зенітного ракетного комплексу (ПЗРК 9К38) до стрільби. Дії розрахунку.	[2.14] с.165-166
		сам. робота	2	Поводження зі спареною установкою ЗУ-23-2 під час стрільби.	[2.12] с.201-210 [2.13] 37-45
		сам. робота	2	Приведення в дію джерела живлення ПЗРК 9К38. Взаємодія елементів комплексу після виходу бортового джерела живлення на режим.	[2.14] с.65-67
6			-/6	82-ММ МІНОМЕТ БМ-37	
		індивідуальна робота	2	82-мм міномет БМ-37. 1 НП: Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова 82-мм міномета БМ-37.	[2.22] с.5-8 [2.23] с.3-8
		індивідуальна робота	4	82-мм міномет БМ-37. 1 НП: Підготовка до стрільби. Дії розрахунку.	[2.22] с.63-94 [2.23] с.54-75
2 курс					
3 СЕМЕСТР					
7			-/10	ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКА ДО СТРІЛЬБИ ОЗБРОЄННЯ БОЙОВИХ МАШИН	
		індивідуальна робота	4	ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКА ДО СТРІЛЬБИ ОЗБРОЄННЯ БОЙОВИХ МАШИН 1 НП: Переведення баштової установки з похідного положення в бойове. Підготовка кулеметів до стрільби.	[2.9] с.66-67 [2.10] с.90-93

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
		індивідуальна робота	6	ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКА ДО СТРІЛЬБИ ОЗБРОЄННЯ БОЙОВИХ МАШИН 1 НП: Приведення кулеметів до нормального бою.	[2.9] с.69-73 [2.10] с.95-105
		Диф.залік	4		
		Всього	8/82		

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми (методи) навчання: практичні заняття (з використанням елементів практичної роботи), самостійна робота, виконання індивідуальних завдань.

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування та доповіді на групових заняттях, тестування (перше питання білету на заліку), захист практичних індивідуальних робіт. Вид семестрового контролю: залік.

Результати навчання	Зміст результатів навчання	Методи формування	Методи контролю досягнення
<p>ПРН-02</p> <p>Оцінювати бойові можливості військових частин (підрозділів) противника.</p> <p>Програмний результат спрямований на набуття таких компетентностей: ЗК 5, ЗК 8, ЗК 12: .ФК 2.</p>	<p>Знання:</p> <p>знати сутність, зміст, принципи та завдання керівних документів за напрямком діяльності;</p> <p>знати завдання підрозділів професійної підготовки персоналу;</p> <p>існуючі норми постачання ракетно-артилерійського озброєння, військово-технічного майна та стрільбищного обладнання, засобів індивідуального захисту та активної оборони;</p> <p>існуючі норми утримання боєприпасів у підрозділах охорони державного кордону;</p> <p>знати порядок та строки підготовки (подання) звітних документів за результатами оперативно-службової діяльності;</p>	<p>Під час вивчення першої теми здобувачі вищої освіти ознайомлюються з програмою курсу та отримують завдання на період навчання. Також ознайомлюються з критеріями оцінювання.</p> <p>Під час вивчення другої теми слухачі вивчають самостійно теоретичні питання щодо призначення, бойових властивостей та загальна будова 14,5-мм крупнокаліберного кулемета Володимирова танкового (КПВТ).</p> <p>Призначення, бойові властивості та загальна будова 7,62-мм кулемета Калашникова танкового (ПКТ). На</p>	<p>Контроль досягнення ПРН 1 здійснюється за результатами написання конспектів з тем №1-6.</p> <p>Спроможність розробляти продукти інформаційно-аналітичного забезпечення та доповідати їх зміст слухачі доводять під час представлення практичних робіт на сесійному зборі.</p> <p>Методики роботи з інформацією, її оцінювання та застосування для процедур</p>

	<p>Розуміння: розуміти вимоги керівних документів; організувати та методично правильно організувати та проводити заняття з вогневої підготовки з персоналом підрозділів охорони Державного кордону; ефективно використовувати навчально-тренувальні засоби під час навчання; самостійно вивчати нові зразки озброєння, приладів прицілювання та спостереження, способи бойового застосування; здійснювати нарахування боєкомплекту для підрозділів органу охорони Державного кордону; розуміти сутність параметрів обстановки на ділянці відповідальності та вплив чинників, які їх визначають.</p> <p>Застосовування: застосовувати методику підготовки та опрацювання матеріалів і документів;</p> <p>Аналіз: оцінювати ефективність дії сил та засобів охорони державного кордону, надавати пропозиції щодо їх удосконалення. оцінювати обстановку щодо використання ракетно-артилерійського озброєння на державному кордоні та надавати пропозиції з метою обґрунтування рішення на охорону державного кордону.</p> <p>Синтез: Розробляти та подавати пропозиції з питань, застосування підрозділів ДПСУ в різних умовах; обґрунтовувати сценарії розвитку обстановки та застосування сил та засобів для захисту державного кордону; обґрунтовувати напрямки розвитку частин та підрозділів ДПСУ.</p> <p>Оцінювання: оцінювати якість рішень з питань, що належать до компетенції ДПСУ з використанням експертних методів; оцінювати спроможності підрозділів щодо виконання завдань за призначенням; оцінювати стан обстановки на державному кордоні.</p>	<p>практичному занятті слухачі здійснюють Неповне розбирання та збирання 14,5-мм крупнокаліберного кулемета Володимирова танкового (КПВТ). Неповне розбирання та збирання 7,62-мм кулемета Калашникова танкового (ПКТ).</p> <p>Під час вивчення четвертої теми слухачі на практичному занятті вивчають Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова протитанкового ракетного комплексу (ПТРК 9К111). Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова станкового протитанкового гранатомета (СПГ – 9М).</p> <p>Під час вивчення п'ятої теми слухачі під час самостійної підготовки вивчають Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова 23-мм спареної установки ЗУ-23-2. Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова переносного зенітного ракетного комплексу (ПЗРК 9К38).</p> <p>Під час вивчення шостої теми слухачі вивчають самостійно Призначення, основні тактико – технічні характеристики, загальна будова 82-мм міномета БМ-37. Підготовка до стрільби. Дії розрахунку.</p> <p>Під час вивчення сьомої теми слухачі в часи індивідуальної роботи вивчають Переведення баштової установки з похідного положення в бойове. Підготовка кулеметів до стрільби. Приведення кулеметів до нормального бою.</p>	<p>оцінювання представляються в результатах виконання практичних індивідуальних завдань та винесені на залік.</p>
--	---	--	---

Оцінювання знань, вмінь та навичок слухачів здійснюється за методикою, визначеною «**Положенням** про систему поточного і підсумкового оцінювання результатів навчання курсантів (слухачів, студентів) Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Нормативно-правові акти

- 1.1. Курс стрільб. Наказ МВС № 367 від 10 травня 2016 року.
- 1.2. Положення зі служби польових навчальних центрів та військових стрільбищ ДПСУ. Видавництво НАДПСУ. 2004 р.
- 1.3. Наказ Голови Держкомітету «Про затвердження та введення в дію норм постачання ракетно-артилерійського озброєння, військово-технічного майна, стрільбищного обладнання, засобів індивідуального захисту і активної оборони та норм утримання боєприпасів ДПС України на мирний та воєнний час» № 2 т від 28. 01.2010 року.
- 1.4. «Інструкція про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони Державного кордону та виключної (морської) економічної зони України» наказ адміністрації Державної прикордонної служби України № 200 від 21.10. 2003 року.
- 1.5 Положення з організації охорони Державного кордону ДПСУ.
- 1.6. Тимчасова інструкція про організацію обліку, зберігання і видачі стрілецької та особистої зброї, боєприпасів і засобів активної оборони у відділах Державної прикордонної служби. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України № 421 від 31.05.2006 року.
- 1.7. Наказ Командувача Прикордонних військ України «Про річні норми витрачання боєприпасів на бойову підготовку Прикордонних військ України» № 0115 від 15.09.2000 року.
- 1.8. «Інструкція про організацію обліку, зберігання і видачу стрілецької зброї, боєприпасів та засобів активної оборони в органах Державної прикордонної служби України» наказ Голови ДПСУ № 925ДСК від 10.12. 2004 року.
- 1.9. Табелі належності ракетно-артилерійського озброєння (пояснення по складанню).

2. Базова

- 2.1. Методика вогневої підготовки прикордонних підрозділів Видавництво НАПВУ 2002 р. , с. 219
- 2.2. Альбом «Вогнева підготовка». Видавництво НАДПСУ. 2004 р.
- 2.3. Навчальна програма. Безпека та виживання правоохоронця. Україна, 2004 рік.
- 2.4. Навчально-методичний збірник. Спеціальні засоби.
- 2.5. Навчальний посібник. «Особиста безпека та застосування сили: алгоритм надання першої медичної допомоги».

- 2.6. Руководство по 5,45-мм автомата Калашникова (АК74) и 5, 45-мм ручному пулемету Калашникова (РПК74).- М.: Воениздат, 1984. - 216 с.
- 2.7. Наставление по стрелковому делу. Ручной противотанковый гранатомет (РПГ-7 и РПГ-7Д).- М.: Воениздат, 1972. - 166 с.
- 2.8. Наставление по стрелковому делу. 7,62-мм снайперская винтовка Драгунова СВД.- М.: Воениздат. 1984. - 208 с.
- 2.9. Наставление по стрелковому делу. 9-мм пистолет Макарова (ПМ).- М.: Воениздат, 1984. - 92 с.
- 2.10. Наставление по стрелковому делу. Ручные гранаты. - М.: Воениздат. 1985.
- 2.11. Руководство по 40-мм подствольному гранатомету ГП-25. - М.: Воениздат. 1983.
- 2.12. Руководство по 7.62-мм пулемету Калашникова ПК, ПКМ, ПКС, ПКМС, ПКТ.- М.: Воениздат, 1979. - 256 с.
- 2.13. Руководство по 30-мм автоматическому гранатомету на станке (АГС-17).- М.: Воениздат, 1984. - 192 с.
- 2.14. Методика огневой підготовки мотострелковых подразделений. - М.: Воениздат. 1978. - 231 с.
- 2.15. Наставление по стрелковому делу. Основы стрельбы из стрелкового оружия. - М.: Воениздат, 1970. - 176 с.

3. Допоміжна

- 3.1. Огневая підготовка мотострелковых подразделений. - М.: Воениздат, 1988. - 237 с.
- 3.2. Основы ученого процесса высшего военного ученого заведения. Л.: ВАА, 1977. - 13 с.
- 3.3. Обучение стрельбе из трелкового оружия и оружия боевых машин пехоты на учебно-тренировочных средствах. М. Воениздат, 1981. - 192 с.
- 3.4. Энциклопедия современного оружия и боевой техники. В 2 т. Т. 2/ Н. Л. Волковский. – М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб.: ООО «Издательство «Полигон», 2002.-584 с.
- 3.5. «Артиллерия и стрелковое ооружение» №7, 2002. «Особенности развития бронебойных подкалиберных снарядов».
- 3.6. «Военный парад» №2, 1997. «Модернизация – основное направление развития военной техники». Аркадий Шипунов, Сергей Березин.
- 3.7. Журнал «Альманаха» сатья « Бронетехника в современных военных конфліктах» Виктор Сергеев, кандидат военных наук.
- 3.8. С. А. Диков, М. М. Растопшин, А. А. Лукьяница, С. А. Почкин. Вестник бронетанковой техники, №5. 1990
- 3.9. Конструкция и расчеттанков и БМП. Учебник. Чобиток В.А., Данков Е.В. Брижинев Ю.Н. и др. -М.: Военное издательство, 1984
- 3.10 О развитии вооружения танков. А. Шипунов, С. Березин, В. Дудка, Военный парад №3, 2000
- 3.11. Основные проблемы существующего парка бронетанкового вооружения и военной техники и направления его совершенствования на среднесрочную перспективу. А.И. Адамчук, председатель НТК БТВТ ГАБТУ МО РФ (г. Москва).
- 3.12. Особенности развития бронебойных подкалиберных снарядов. И. Б. Чепков. «Артиллерия и стрелковое вооружение» № 7, 2002.
- 3.13. Переносный противотанковый комплекс 9К111. Техническое описание. М., Воениздат., 1981 г.
- 3.14. Изделие 9К111. Инструкция по эксплуатации.М., Воениздат., 1975 г.
 - а. ПТУРС 9М113. Техническое описание и инструкция по эксплуатации.М., Воениздат., 1978 г.
- 3.16. Методичний посібник для проведення занять з технічної підготовки зенітних підрозділів військ ППО СВ. Хмельницький-2014 рік

- 3.17. Руководство службы. 12,7-мм станковый пулемёт обр. 1938 г. на универсальной станке обр. 1938 г - 1940 г.
- 3.18. Наставление по стрелковому делу. 12,7-мм пулеметы обр. 1938/46 г. и обр. 1938 г. - 1971
- 3.19. Руководство по ремонту. 12,7-мм пулеметы обр. 1938/46 г. и обр. 1938 г. (ДШК), универсальный станок обр. 1938 г. и зенитный пулеметный прицел обр. 1943 г. - 1975 г.
- 3.20. 120-мм возимый миномет 2С12. Техническое описание и инструкция по эксплуатации. М.: Военное издательство МВС СССР, ГАУ ВС СССР, 1946 г. - 100 с
- 3.21. Инструкция к 82-мм батальонному миномету образца 1941 г (82 БМ-41). М., Воениздат (Главное артиллерийское управление Красной Армии), 1941. - 8 стр.

Х. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ (ІНТРАНЕТІ)

<http://10.241.24.9/moodle/course/index.php?categoryid=12>